

Dadaismus

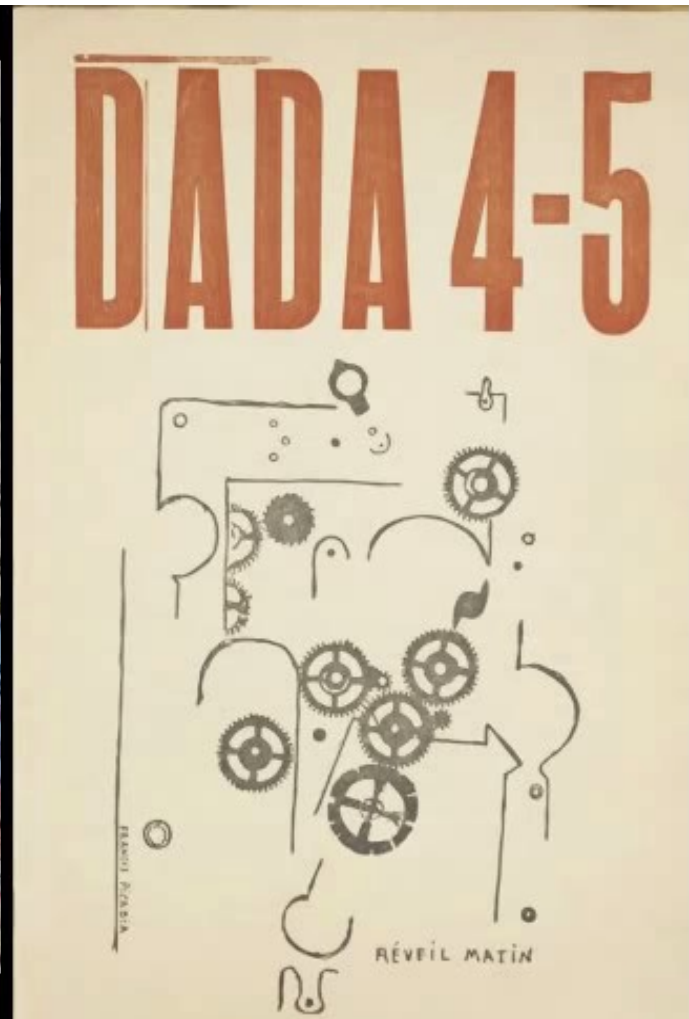
Baudelaire:

„Je to smích, jenž nikdy nespí, tak jako nemoc, která kráčí neochvějně svou cestou a provádí příkaz daný prozřetelností.“

Intelektuálové odjakživa rádi provokovali, milovali ironii, fikci, sarkasmus, dvojsmysl i humor, který považovali za zbraně myšlení proti měšťáctví, konformismu a duševní apatii. Revoltovali proti uznávanému intelektuálnímu pořádku i proti běžné morálce. Výstřední a podivné chování umělci užívali proto, aby dali najevo svou odlišnost, aby dráždili a vyvolávali skandály.

Dada

- Bylo stvořené jako hnutí protestu v Zürichu, nejen jako umělecký protest, ale i politický protest

- Jaro 1916 – téměř 3 000 000 mužů zemřelo v bojích
- Vlastenectví, rodina, umění, náboženství, morálka – ze všech těchto věcí zůstaly jen kostry.

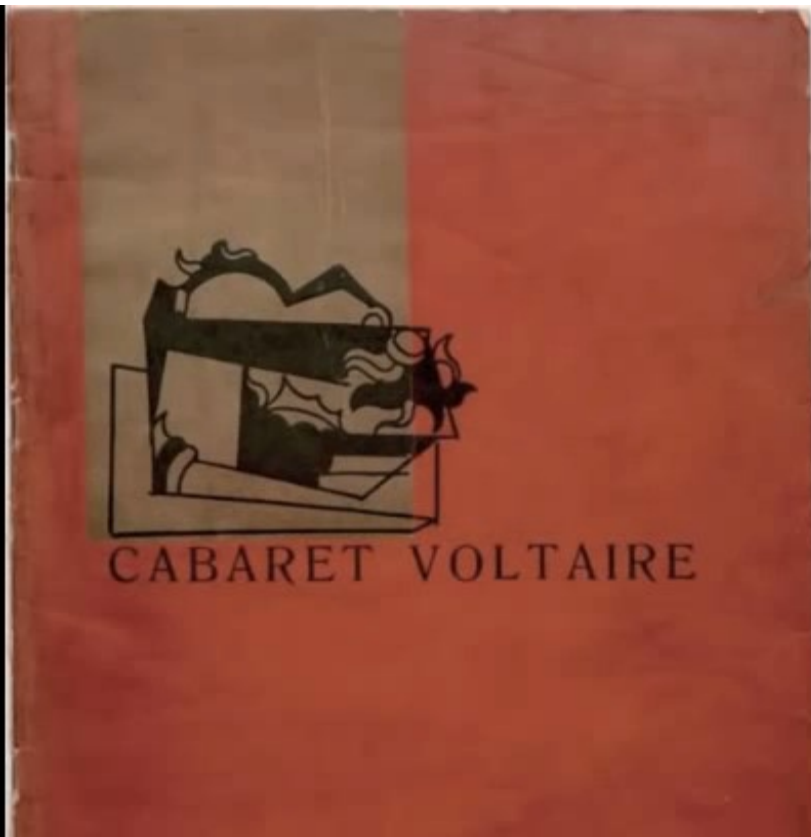
- Začátek
DADA
nebyl začátek
umění,
ale
znehucení.

Tristan Tzara

(1896 Moinesti, Romania -1963 Paris, France)

- Založil Dada v roce 1916
- Manifest vyšel v časopise, který Tzara založil:

• Název Dada byl odvozen náhodně – jednou večer v kabaretu Voltaire umělci otevřeli náhodně malý Laroussův slovník a pak jeden z přítomných pustil z kapátka vodu. Kapka se rozpleskla na slově dada, které v dětské mluvě značí koně a znamená koníčka, zálibu či náruživost. Mužem držícím kapátko měl být Tristan Tzara, který však toto tvrzení nikdy nevyvrátil ani nepotvrdil.

Manifest dadaismu

- Napsal jsem manifest a nechtěl jsem tím nic říct.
- Z principu jsem proti manifestům a také jsem proti principům.

Vytvořili novou formu umění – koláž, která byla naprosto odlišná od všeho, co bylo předtím k vidění:

- Nazýváme tyto práce fotomontáží.
- Máme averzi předstírat že jsme umělci.
- Učinili jsme se inženýry a předstíráme, že naše práce je mechanická.

**SEVEN
DADA MANIFESTOS
and
LAMPISTERIES**

Tristan Tzara

Dada poezie

Tristan Tzara formuluje pravidla pro dadaistické básně:

pro vytvoření dadaistické básně –

- vezmi noviny
- vyber si článek, dlouhý tak, jak bude dlouhá tvá báseň
- rozstříhej článek na slova
- slova vlož do pytlíku a důkladně promíchej
- poté vytahuj jedno slovo po druhém a lep je za sebe, v pořadí jak si je vylosoval

Báseň vychází z tebe a je originální – a ty jsi básník!

Dadaismus Umělci:

- [Arp, Hans \(Jean\)](#)
 - [Brauner, Victor](#)
 - [Cornell, Joseph](#)
 - [Delaunay-Terk, Sonia](#)
 - [Dine, Jim](#)
 - [Dix, Otto](#)
 - [van Doesburg, Theo](#)
 - [Duchamp, Marcel](#)
 - [Ernst, Max](#)
 - [Freundlich, Otto](#)
 - [Grosz, George](#)
 - [Hausmann, Raoul](#)
 - [Heartfield, John](#)
 - [Klein, Yves](#)
 - [Man Ray](#)
 - [Miró, Joan](#)
 - [Oppenheim, Méret](#)
 - [Picabia, Francis](#)
 - [Ray, Man](#)
 - [Schad, Christian](#)
 - [Schwitters, Kurt](#)
 - [Terk, Sonia Delaunay-](#)
- [Heartfield, John](#)
 - [Klein, Yves](#)
 - [Man Ray](#)
 - [Miró, Joan](#)
 - [Oppenheim, Méret](#)
 - [Picabia, Francis](#)
 - [Ray, Man](#)
 - [Schad, Christian](#)
 - [Schwitters, Kurt](#)
 - [Terk, Sonia Delaunay-](#)

- <https://www.youtube.com/watch?v=WK-yZtGKoXA>

Dadaistický film

- <https://www.youtube.com/watch?v=oeosT6vG7g> - kousek

Z Dadaistů se později stali surrealisté

- Půlnoc v Paříži 52:25

Surrealismus

- Termín **surrealismus** poprvé použil G. Apollinaire ve spojení se svou divadelní hrou - *Prsy Thirésiovy*, jednalo se o jakousi absolutní realitu - surreality (francouzská předpona *sur* - *nad*).
- Počátky surrealismu navazovaly na dadaismus, ze kterého přišlo mnoho umělců, surrealismus má však výrazně širší rozsah.
- Zatímco Dada byl negativní odpovědí na první světovou válku, surrealismus měl pozitivnější názor - tj. svět může být změněn a transformován do místa lásky, svobody a poezie.

Manifest surrealismu

Roku 1924 vydal **André Breton** *Surrealistický Manifest*,

- V manifestu Breton definoval surrealismus jako: „čirý psychický automatismus“, kde je cílem posílit písmem, kresbou a výrazovými prostředky všeho druhu skutečnou funkci myšlenky.
- Jedná se o rozumem nekontrolovatelný proud asociací - při tvorbě měl být umělec ponořen sám do sebe a bez jakékoli rozumové kontroly, či záměru zaznamenávat stavy své duše.
- Toto své nitro a své sny samozřejmě také zkoumali a to i pod vlivem drog a uměle u sebe navozovali (či se o to pokoušeli) stavy porušení psychické rovnováhy (extatické, hypnotické, ale i psychopatologické).
- Tato definice byla následným vývojem surrealismu pojmána velmi volně a ukázala se jako velice životaschopná s možností dalšího rozvoje.
- Pro tento cíl jim poskytl teoretický a filosofický základ především Sigmund Freud.

<http://www.ceskaliteratura.cz/dok/msur.htm>

- Breton vs Tzara (kniha)
- Automatické psaní
- Postava – surrealistická

Salvator Dalí (1904 – 1989)

- [http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10441287766-studio-6-
vikend/214411010120119/obsah/303251-
spanelsky-surrealista-salvador-dali](http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10441287766-studio-6-
vikend/214411010120119/obsah/303251-
spanelsky-surrealista-salvador-dali)
- <https://www.youtube.com/watch?v=OkGfWZfRzWM> (2 min)
- <https://www.youtube.com/watch?v=OrCOxAWPnZw>

Experimentování s malbou snových obrazů

- ve snech prožíváme často zvláštní pocity – lidé a předměty se prolínají, vyměňují si místa.
- Salvator Dalí se pokoušel zmatení našeho snového světa napodobit.
- V obrazech propojoval vzájemně nesouvisející

Zjevení obličeje a mísy na ovoce na pláži,

1938

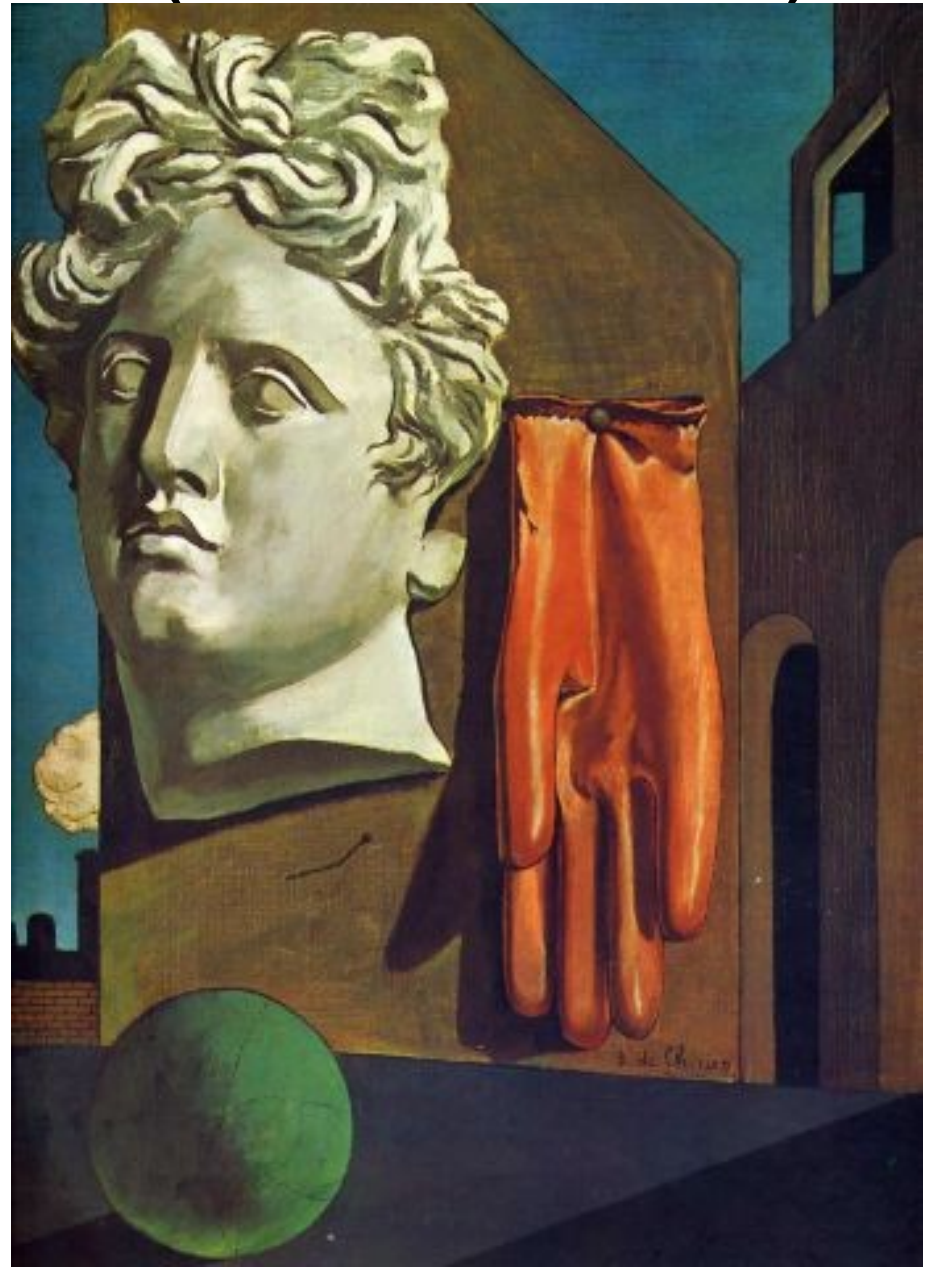

- Snová krajina v pravé horním rohu, záliv s vlnami, hora s tunelem, představuje současně hlavu psa, jehož obojek, je železničním viaduktem přes moře.
- Pes se vznáší ve vzduchu, prostřední část jeho těla tvoří mísa s hruškami, která splývá s obličejem díky, jejíž oči tvoří zvláštní mořské mušle.
- Stejně jako ve snu jsou některé věci, například látka nebo lano, znázorněny nečekaně jasné, zatímco ostatní tvary zůstávají vágní a těžko postižitelné.

- Umělci 20.stol. nezobrazují to co vidí. Jsou si příliš vědomi té spousty problémů, které za tím stojí.
- Vědí, že umělec, který chce „znázornit“ věc, nezačne tím, že otevře oči a rozhlédne se, nýbrž si vezme barvy a požadovanou představu sestaví.
- U Dalího představuje každý tvar několik věcí najednou, čímž se naše pozornost může zaměřit na mnohost významů každé barvy a každého tvaru.

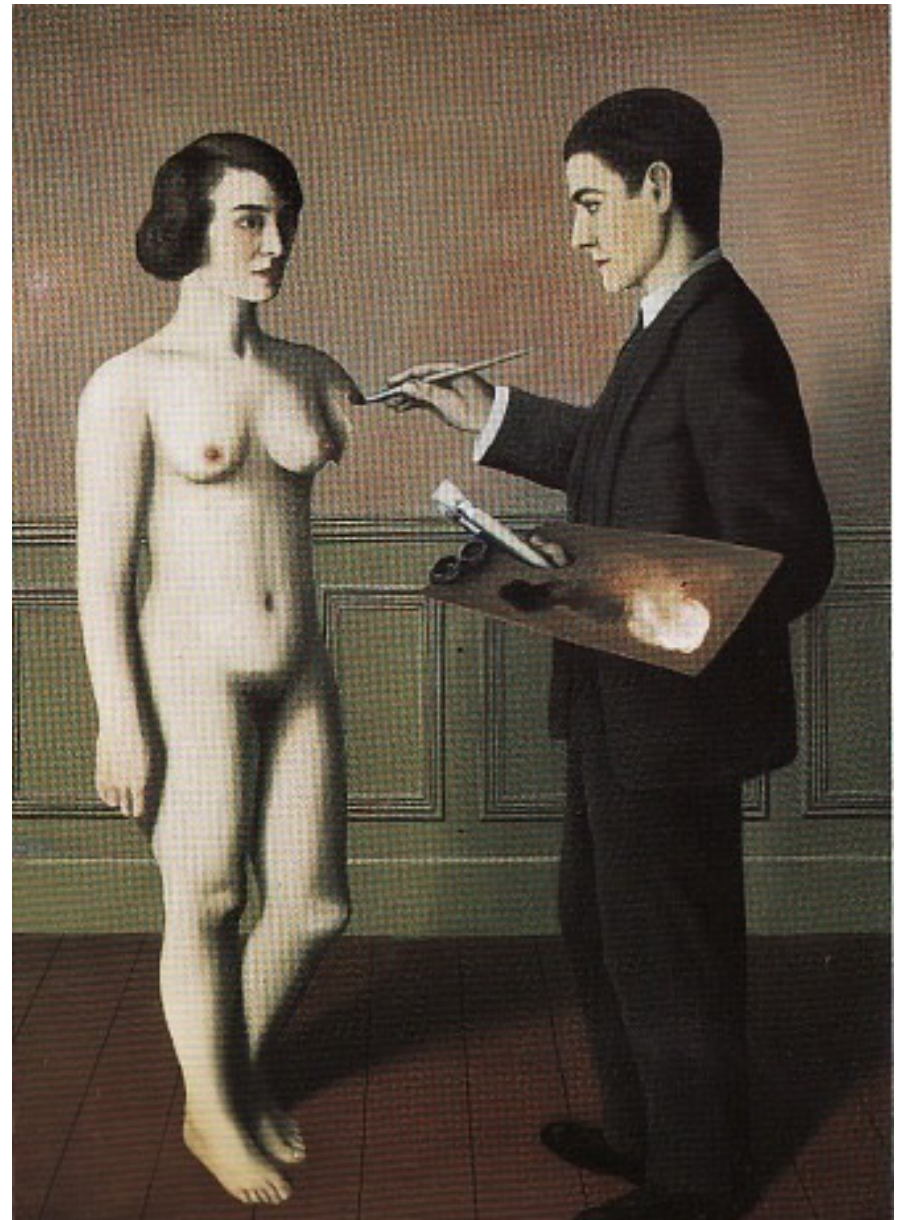
Giorgio de Chirico (1888 – 1978)

- Ctižádostí Řeka narozeného italským rodičům. Bylo zachytit pocity cizoty, jenž se nás zmocňují tváří v tvář něčemu záhadnému.
- *Píseň lásky, 1914*

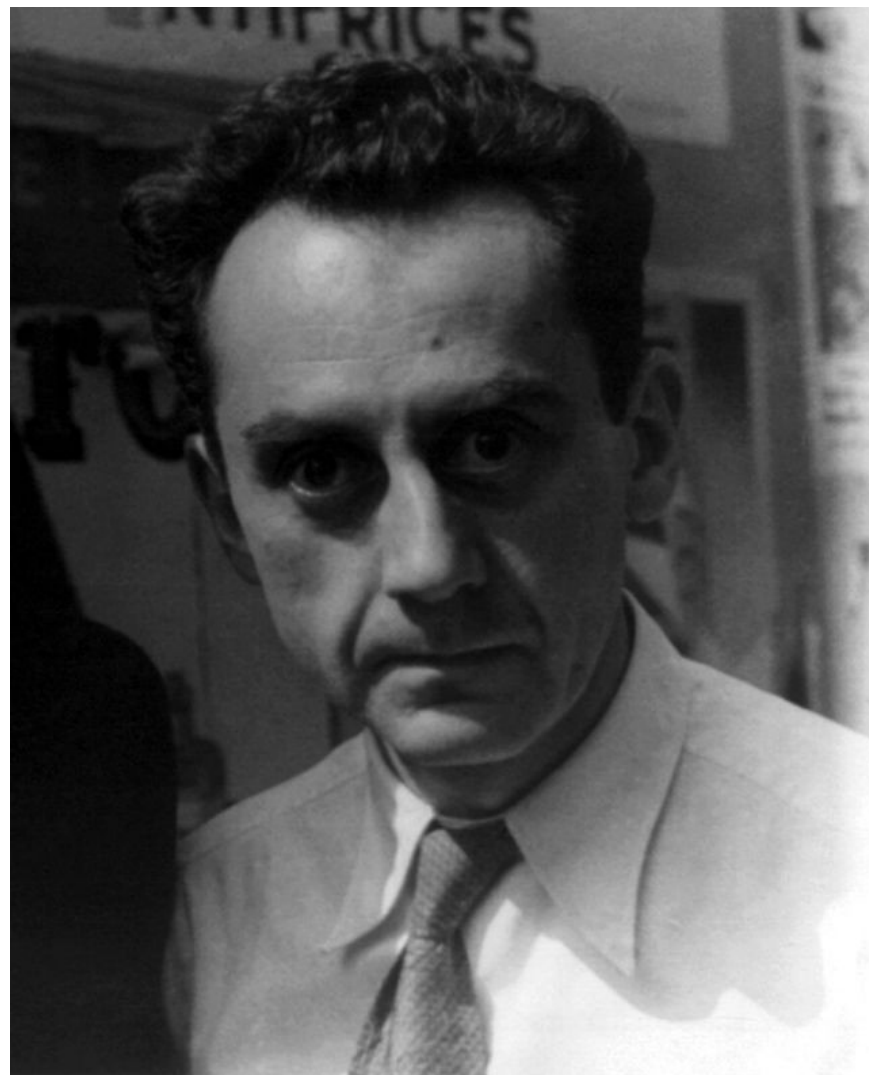
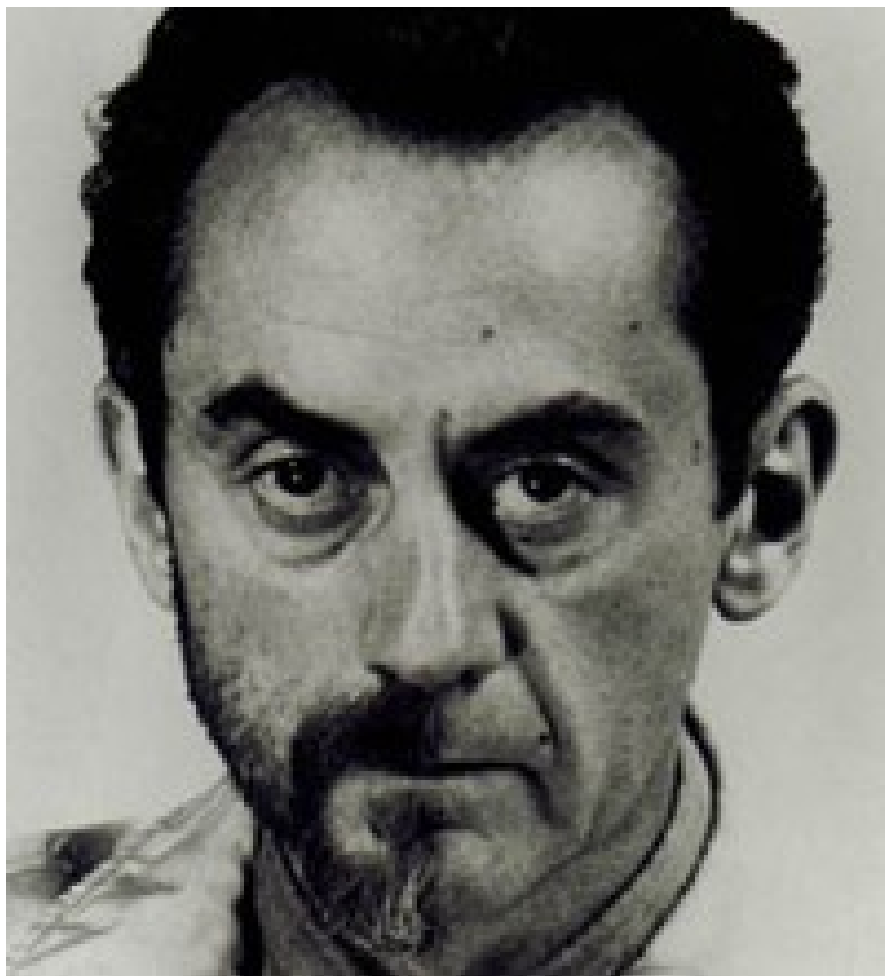
René Magritte (1898 – 1967)

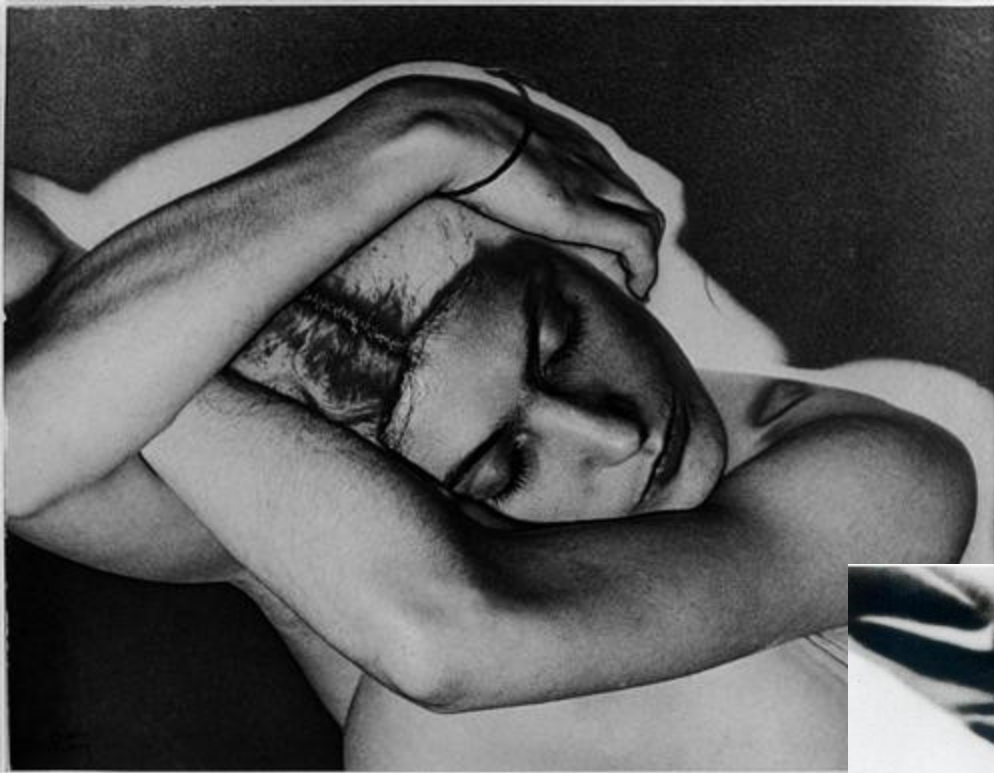
- Mnoho jeho snových představ namalováno s puntičkářskou přesností a vystavené pod záhadnými názvy, je pozoruhodných proto, že jsou nevysvětlitelné.
- *Pokus o nemožné*, 1928

Man Ray

1. polovina 20 století

Luis Buñuel

- Jednou z nejvýznamnějších osobností dějin kinematografie je španělský a filmový režisér Luis Buñuel tvořící převážně v Mexiku.
- V roce 1929 natočil společně se Salvadorem Dalím svůj první film *Andaluský pes*, v němž se snažil zachytit nevědomé procesy. Díky uznání z řad surrealistů byl Buñuel přijat do skupiny kolem André Bretona. Další surrealistický Buñuelův film s názvem *Zlatý věk* však vyvolal skutečný skandál a nakonec byl zakázán. Ve třicátých letech a v období 2. sv. války působil Luis Buñuel střídavě v USA, Španělsku nebo Francii. I když se pohyboval ve světě filmu, nevěnoval se režisérské činnosti.
- Ve svých 46 letech přijal nabídku natáčet v Mexiku. Jejím přijetím začalo jeho nejproduktivnější období. Filmy většinou točil v poměrně omezených podmínkách, s malými náklady a ve velmi krátké době. Jeho způsob natáčení byl ekonomický, nerad opakoval záběry a preferoval delší pasáže bez zbytečných střihů. I tyto filmy obsahovaly surrealistické elementy, byly už ale komerční. Přijímány byly velice různorodě, často rozporupně.
- Za jeden z nejúspěšnějších Buñuelových filmů je považován projekt **Zapomenutí**, který byl zprvu ostře kritizován jako protimexický, posléze oceněný na Mezinárodním festivalu v Cannes a nakonec přijatý i mexickými diváky.
- Typické pro jeho filmy jsou náboženské motivy a dojem improvizovanosti. Podstatným prvkem v tvorbě Luise Buñuela je sen, kterým byl režisér fascinován. Své postavy nechává ve svých filmech velmi často snít, ať už ve spánku, nebo v bdělém stavu, a s radostí rozestírá hranice mezi snovým a reálným dním.

Životopis + odkazy

- <http://www.ceskatelevize.cz/lide/luis-bunuel/>

Marcel Duchamp

